GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 135. Lunĭ, Marțĭ 18 (30) Iunie 1885.

Nou abonamentŭ
la
„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Iuliu st. v. 1885 se începe unŭ nou abonamentŭ, la care invităm pe toțĭ onorații amicĭ și sprijinitorĭ ai fóiei nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ **3 fl.**
„ șése „ **6** „
„ unŭ anŭ **12** „

Pentru România și străinătate:

pe trei lunĭ **10 francĭ**
„ șése „ **20** „
„ unŭ anŭ **40** „

NB. Prețurile acestea le-amŭ ficsatŭ spre a ușurá abonanțilorŭ noștri din România plata abonamentului, fără a mai socotí agiulŭ.

Rugămŭ pe domnii abonențĭ, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoi de cu vreme abonamentulŭ, ca sĕ nu se întrerupă espedițiunea ḑiarului.

Domnii ce se vorŭ aboná din nou sĕ binevoéscă a arĕta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Brașovŭ, 17 (29) Iunie 1885.

Maghiarii dela putere au ajunsŭ așa departe cu principiile lorŭ patriotice-despotice-centraliste încâtŭ acum nicĭ Polonii nu-i mai înțelegŭ.

Lucru de mirare!

Totdéuna Polonii au simpatisatŭ cu Ungurii. Și ei suntŭ o nație de aristocrațĭ, și ei aspiră la la unŭ Regatŭ mare independentŭ, și ei se credŭ a fi creațĭ dintr'unŭ lutŭ mai bunŭ decâtŭ alte nații, și ei au pofte boerescĭ, mai multe decâtŭ le servesce spre sănĕtate....

Cu tóte aceste Polonii declară aḑĭ pe față, că nu mai pricepŭ politica unguréscă. Cu părere de rĕu se vĕdŭ silițĭ a-o spune, deórece „Polonii voiescŭ sĕ trăiască cu Ungurii într'o cordială înțelegere, mai multŭ ca cu orĭ-care altă națiune.“

O polemică ce s'a iscatŭ între „Pester Lloyd“ și între organulŭ conservativŭ de frunte alŭ Polonilorŭ din Galiția „Przeglond“, ne descopere causa nedumeririlorŭ polone asupra ideilorŭ și principiilorŭ, ce le desvóltă puternicii ḑilei din Pesta.

Nu de multŭ s'a pronunțatŭ fóia din Pesta asupra situațiunei interióre din Austria și asupra atitudinei partidei din drépta, a așa numițilorŭ autonomiștĭ.

Intre altele a ḑisŭ numita fóiă, că nu crede cu putință o înțelegere între politicii de frunte germanĭ și conducătorii celorlalte naționalitățĭ în Austria, mai înainte de a se întroduce limba germană ca limbă a statului.

Décă Slavii combatŭ cu atâta vehemență pretensiunea de-a se primi limba germana ca limbă a statului, ei o facŭ acésta — ḑice „Pester Lloyd“ — numai și numai din punctŭ de vedere federalistŭ și pentru că suntŭ în contra unității statului. Cei ce voescŭ unitatea statului, trebue sĕ voiéscă și o limbă a statului.

Forte nimeritŭ rĕspunde la aceste espectorărĭ organulŭ polonŭ.

In ce legătură stă —întrébă „Przeglond“— pretensiunea nóstră, ca sé ni sĕ dea autonomiă și egală îndreptățire, cu pretinsulŭ atentatŭ asupra unității statului?

Mai departe, décă într'adevĕrŭ s'ar întroduce în Austria sistemulŭ autonomisticŭ, prin ce ar atinge séu ar periclitá acestŭ sistemŭ unitatea statului?

Prin nimicŭ!

Cine va puté dovedi, că unitatea statului póte sĕ esiste numai pe lângă o organisațiune centralistică a statului? Și-a pierdutŭ óre Ungaria unitatea prin aceea că posede unŭ regatŭ alŭ Croației pe deplinŭ autonomistŭ?

Cererea cea mai estremă a Cehilorŭ este restabilirea corónei boeme. Óre împlinirea acestei cererĭ ar periclita unitatea statului? Sĕ fie elŭ guvernatŭ chiar în modŭ despoticŭ-centralisticŭ și totŭ s'ar puté face încoronarea în Praga fără de a se atinge acésta organisațiune.

Cum și cu ce dreptŭ venițĭ dér, voi Ungurii, a împută dreptei din Reichsrath, că ar avé tendința de a amenință unitatea statului? Și astăḑĭ alegerile în delegațiunĭ sĕ facŭ de către diferitele țĕrĭ în sensŭ autonomistŭ, de aceea sĕ fi încetatŭ statulŭ a fi unitarŭ?

Câtŭ pentru limba statului, ḑice fóia polonă, nu e posibilŭ a construì o definițiune, care sĕ fie clară și se eschidă orĭ-ce escese, ce colidézŭ cu drepturile naționalitățilorŭ. Destulŭ că i se recunósce de faptŭ limbei germane o posițiune privilegiată. De când și încâtŭ celelalte națiunĭ nu mai suntŭ amenințate de germanisare, d. e. în Galiția, ele dau cea mai mare atențiune studiului limbei germane.

Prin primirea limbei statului confusiunea ar devenì mai mare. Insĕ pracsa autonomiei și a egalei îndreptățirĭ va convinge pe Nemți din ce în ce mai multŭ, că într'însa nu e nicĭ unŭ periculŭ, nicĭ pentru ei, nicĭ pentru unitatea statului. Poporațiunea nu vrea sĕ scie de centralismŭ și de egemoniă și ea se va emancipá cu timpulŭ de doctrinele suprematiștilorŭ.

Popórele slave ale Austriei ce facŭ 14 milióne, adecă două treimĭ a statului, nu mai potŭ fi obéla Nemțilorŭ. Aceștia trebue sĕ se dedea cu o posițiune coordinată. Nu ei au fundatŭ statulŭ, ci dinastia, dér chiar și sĕ-lŭ fi fundatŭ, n'ar puté se pretindă alŭ conduce decâtŭ numai până când celelalte popóre arŭ fi minorene și n'ar avé consciință dĕ sine.

Slavii nu vorŭ se strivéscă de părete pe Nemțĭ — le lasă totŭ și ceea ce cerŭ e egala îndreptățire.

Fóia polonă îșĭ exprimă în fine speranța, că procesulŭ acesta de reconstruire în sensŭ autonomistŭ va fi câștigatŭ spre norocululŭ statului.

Nu mai e dér scăpare pentru principiulŭ despoticŭ-centralisticŭ décă chiar și Polonii îĭ cântă vecĭnica pomenire!

Pactulŭ austro ungarŭ.

Cu câtŭ se apropiă reînoirea pactului dintre Austria și Ungaria, cu atâtŭ se deslănțuesce întrégа furtună de cestiunĭ și ministrii ungarĭ se ducŭ la Viena, ca sĕ țină acolo ânteiele conferințe. „N. fr. Presse“ spune, că acțiunea pactului este în cursŭ și comitele Taaffe este chematŭ sĕ apere interesele austriace, sĕ ferécă pe cetățenĭ de orĭ ce nouă sarcină economică și financiară. *Germanii* acum șépte anĭ au esecutatŭ o operă gigantică în parlamentŭ; ei *au avutŭ misiunea sĕ aducă în marginele posibilului șovinismulŭ unguréscŭ fără frĕu.* Incheiarea pactului de astădată e mai ușóră, dar a sositŭ timpulŭ ca și contele Taaffe sĕ'șĭ probeze dibăcia sa de bărbatŭ de statŭ corónei și poporului. Fóia vieneză ḑice între altele:

»Semne de furtună nu lipsescŭ. Consciința de sine, ce s'a ridicatŭ prin succesulŭ esposițiunei, dar încă și mai multŭ simțibilitatea, ce a produs'o politica vamală a prințului Bismarck, a deșteptatŭ în Ungaria unŭ spiritŭ protecționistŭ, care sfarmă orice marginĭ ale bunei chibzuințe și ar putea închide țéra cu unŭ zidŭ. Ungurii nu potŭ și nu vréu sĕ'nțelégă, ca unŭ statŭ amicalŭ fără vre-o provocare sĕ facă politică economică în contra propriului sĕu aliatŭ. In Ungaria se recomandă o politică vamală pasionată, vrea sĕ se facă din orĭce posițiune a tarifului unŭ pumnalŭ, cu care sĕ se străpungă inima contrarului economicŭ, vréu sĕ arate Ungurii că nu e cu putință d'a se vĕtĕma nepedepsitŭ interesele unguresci, că Ungaria va imita politica economică necruțătóre a Germaniei, arĕtându-se din fiecare cifră tótă văpaia temperamentului, Ungaria vrea prohibițiunea, lupta.

»O asemenea politică însă Austria nu póte urmărĭ, chiarŭ de ar voĭ Taaffe. Industriașii austriacĭ se înspăimêntă de vămile economice, care apasă fórte tare pe lucrătorĭ; prin acésta s'arŭ închide comunicațiunei nóstre căile, s'arŭ perde tĕrgurile câștigate cu greu, s'ar înstreina națiunile amicale statului nostru și s'arŭ crea crise nouĕ. Austria voesce o înțelegere cu România care — iritată prin procederea Ungariei — 'și-ar putea închide granițele cu cele mai marĭ bariere; Austria, cu tótă politica vamală a lui Bismarck, *vrea sĕ mențină pacea economică cu imperiulŭ germanŭ;* are de apĕratŭ pré marĭ interese, decâtŭ sĕ facă o politică economică aventurósă. Inclinările Ungariei, dacă cumva ea ar lăsa sĕ se realiseze vederile lui Tisza, ar trebui sĕ provóce celŭ mai mare periculŭ pentru monarchiă. Rĕsboiu în contra Germaniei, în contra României, în contra întregei lumĭ! Unŭ asemenea programŭ nu numai ar vĕtăma cumplitŭ bunăstarea nóstră, dar încă ar isola politicesce monarchia, i-ar răpi pe singurulŭ amicŭ în Europa, i-ar detrage orĭ ce influință în Orientŭ. Unŭ statŭ împovĕratŭ cu datorii, care are sĕ plătéscă mai multe sute de milióne pe anŭ creditorilorŭ streinĭ, a cărui valută este sdruncinată, care are sĕ se plângă acum de marea depreciare a notelorŭ față cu aurulŭ, nu-șĭ póte permite luxulŭ unei rĕsbunărĭ, trebue tocmai în furtuna ce a provocat'o sistemulŭ protecționistŭ în Europa sĕ se opereze cu o estremă prevedere, ca nu cumva trăsnetulŭ sĕ-lŭ lovéscă tocmai pe elŭ.

»Ar fi cea mai mare orbire, dacă bărbații de statŭ ai monarchiei arŭ fi condușĭ de astfelŭ de simțĕminte ca ale Ungariei. Rĕsboiulŭ economicŭ eschide pentru îndelungŭ timpŭ alianța politică. Cine vrea acésta, n'are decâtŭ sĕ voiască prohibițiunea, lupta economică în contra cancelarului germanŭ; cine are curagiu pentru acésta, trebue sĕ cunóscă și prăpastia în care se aruncă. Pactulŭ va provoca o cestiune, care este atâtŭ de însemnată, încâtŭ va trece departe peste încurcăturile nóstre interióre, și contele Kalnoky are tótă dreptatea d'a se opune cu tótă greutatea autorității sale pasiunilorŭ escesive, ca custode alŭ monarchiei sĕ ridice mâna și sĕ 'i facă atențĭ: Nu 'mĭ turburațĭ cercurile mele!«

Va sĕ ḑică avemŭ sĕ ne așteptămŭ la discusiunĭ viforóse, cu ocasiunea încheiării pactului austro-ungarŭ, căcĭ chiar de pe acuma ḑiaristica austriacă chiar și cea maghiaro-filă le strigă Ungurilorŭ, sĕ bage bine de sémă ce facŭ și sĕ nu 'șĭ bage lingura unde nu le ferbe óla.

Politica esternă a lui Salisbury.

»Pol. Corr.« este informată din Londra, că basa politicei esterne a cabinetului Salisbury va fi o intimă apropiare de Germania și Austria-Ungaria, prin care pare eschisă orĭce tendință dușmană Rusiei. Lordulŭ Salis-

bury şi lordulŭ Churchill consideră actuala cestiune afgană ca fórte subordinată şi se vorŭ arăta la regularea ei multŭ mai prevenitorĭ ca Gladstone şi Granville. Ei nu voescŭ sĕ apere India prin transacţiunĭ de valóre îndoiósă, ci prin crearea unei posiţiunĭ tarĭ. In Egiptŭ, cabinetulŭ îşĭ va lua asupră'şĭ responsabilitatea pentru actele guvernului egiptênŭ şi va lăsa acolo trupe îndestulitóre, spre a apĕra ţéra în contra vre-unei învaḑiunĭ a Mahdiului. Cabinetulŭ crede, că principele Bismarck va sprijni o astfelŭ de politică şi Francia nu va ridica nicĭ o obiecţiune în casulŭ acesta.

Pe de altă parte „Journal de St. Pétersbourg« esprimându-se în modŭ mulţămitorŭ despre politica internă şi esternă a lui Gladstone, ḑice că singura împutare ce i s'ar puté face este, că elŭ a causatŭ imperilismului multe jertfe cu privire la posesiunea colonială a Angliei. *Rivalii Angliei dorescŭ sĕ câştige şi ei locŭ şi-şĭ menţină pretenţiunile lorŭ asupra pǎrţilorŭ ce după pǎrerea lorŭ li se cuvinŭ.* Lumea e destulŭ de mare pentru toţĭ. Salisbury sĕ ia în moştenire posiţiunile predecesorului sĕu. Căile pe care are sĕ apuce suntŭ desemnate clarŭ de desvoltarea istorică naturală. Rusia din punctulŭ de vedere alŭ intereselorŭ sale şi politicei sale personale, priveşte în linisce venirea la putere a noului ministerŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Ministrulŭ instrucţiunii a ordonatŭ cu data de 12 Iuniu n., ca pentru acei învĕţătorĭ poporalĭ nemaghiarĭ, carĭ nu sciu séu pré puţinŭ sciu limba maghiară, sĕ se ţină unŭ cursŭ de limba maghiară de şése sĕptĕmânĭ în vacanţele şcolare de véră din acestŭ anŭ, între altele şi în Cluşiu şi în Cristurulŭ sĕcuescŭ. La aceste cursurĭ suntŭ chemaţĭ acei învĕţătorĭ, carĭ în sensulŭ art. de lege 18 din 1879, (§ 3: „Acei indiviḑĭ carĭ se află deja în oficiu séu carĭ păşescŭ pe cariera învĕţătoréscă şi carĭ au absolvatŭ cursulŭ învĕţătorescŭ în timpulŭ dela 1872 până la încheerea anului 1881, respective carĭ vorŭ absolva, séu carĭ au ocupatŭ postŭ de învĕţătorŭ în acestŭ timpŭ) suntŭ îndatoraţĭ a'şĭ însuşi cunoscinţa limbei maghiare. Celorŭ carĭ vorŭ lua parte la cursŭ li se va da unŭ ajutorŭ din partea statului de 70 cr. pe ḑi şi după putinţă şi locuinţă gratuită. Ce privesce admiterea la cursŭ, respectivii prin autorităţile lorŭ confesionale sĕ se anunţe la inspectorulŭ şcolarŭ respectivŭ celŭ multŭ până la 10 Iuliu.

—0—

Episcopulŭ rom. cat. din Ardealŭ Franz Lönhart s'a făcutŭ membru fondatorŭ alŭ reuniunei de maghiarisare din Cluşiu cu suma de 500 fl. Va sĕ ḑică şi »blagoveştenia« îi e asigurată.

—0—

Ni se scrie cu data 27 Iuniu n: „Vinerĭ în 26 Iuniu s. n. pe comuna Hĕghigŭ, comit. Trei Scaune, a fostŭ o ruptură de norŭ îngrozitóre, valea ce curge dela Nordŭ spre Sudŭ prin mijloculŭ satului a venitŭ aşa de înfiorătóre, încâtŭ a distrusŭ totŭ ce i-a fostŭ în cale, şi adecă: porţile, stobórăle (ulucile) gardurile, şi grădinile cu verdeţurĭ, cele mai marĭ pagube au avutŭ d-nii: Nicolau Zacharia comerciantŭ, căruia o grădină bine cultivată după recerinţele timpului cu totulŭ i-a nimicit'o; comerciantulŭ Rasendorfer Albert, Goldstein Armen, Aristide Ión Stan, şi alţĭ mulţĭ. Mai multŭ a suferitŭ biserica rom. gr. or., care se află în gura vălei, s'a umplutŭ de apă, a desgrădit'o de stoborŭ; au suferitŭ multŭ şi holdele de tómnă şi primăvĕră ce se află împrejurulŭ păraelorŭ, aşa încâtŭ potŭ ḑice că paguba se urcă la 200 fl. v. a." — N. M.

—0—

Regele şi Regina României s'au întorsŭ dela Neuwied în ţĕră, oprindu-se la Sinaia unde vorŭ petrece véra.

—0—

„Kol. Közl.« se bucură peste mĕsură, că contele Teleki se numesce ambasadorŭ în Bucurescĭ, care va introduce în România »caracterulŭ unguresc«, va pune stavilă »agitaţiunii«, va nimici societăţile de felulŭ »Carpaţii«-lorŭ, şi va disciplina pe „Românulŭ", pe „Telegrafulŭ" şi pe „L'ndépendance roumaine" printr'o trăsură de condeiu. Fóia cluşiană ḑice, că óre n'ar puté Maghiarii sĕ'n trebe, pentru ce Academia a premiatŭ istoria lui Horia? „Dacă contele Teleki s'ar numi ambasadorŭ în Bucurescĭ, amŭ mai rĕsufla şi noi puţinŭ", ḑice fóia maghiară. De br. Mayr nu e mulţumită, cu tóte că s'a făcutŭ membru alŭ reuniunii de maghiarisare. Ambasada austro-ungară din Bucurescĭ pré are colóre germană, avêndŭ ca insignii vulturulŭ cu două capete. — Noi scimŭ însĕ că lacheii şi cocişulŭ br.-lui Mayr suntŭ îmbrăcaţĭ în Atila, împintenaţĭ şi împenaţĭ. Nu suntŭ mulţămiţĭ Maghiarii cu acésta?

—0—

Ḑiarele din Romania spunŭ, că ministerulŭ se va modifica în curêndŭ, şi anume se vorbesce despre trecerea d lui I. Brătianu la rĕsboiu şi despre aducerea d lui Chiţu la interne.

Din Rodna vechiă primimŭ următórea scire cu data 22 Iuniu: »La oficiulŭ postalŭ reg. ung. din Rodna vechiă, com. Năsĕudŭ, s'a descoperitŭ o defraudare de banĭ erarialĭ, în sumă de peste 1400 fl. v. a.; defraudantulŭ e însuşĭ postaşulŭ Pálfy Gyula, carele abia are peste unŭ anŭ de când a venitŭ la Rodna vechiă. De când esistă oficiulŭ postalŭ din Rodna vechiă nu s'a întêmplatŭ aşa ceva până acum. Adevĕratŭ că acelŭ oficiu l'a purtatŭ, aprópe 30 anĭ, unŭ Românŭ: Florian Domide, rĕposatŭ în 1883. La concursulŭ deschisŭ atuncĭ de direcţiunea postală din Sibiu, au competatŭ mai mulţĭ indiviḑĭ între carĭ trei din Rodna vechiă, ómenĭ cu stare bună şi garanţiă sigură de mai multe mii florinĭ; dară toţĭ au fostŭ respinşĭ necondiţionatŭ, şi postulŭ din cestiune s'a conferitŭ lui Palfy Gyula, favoritulŭ fişpanului Br. Banffy, căruia i-a servitŭ odinióră ca samtartĕu; aşa ḑice elŭ. Dela descoperirea acestei defraudărĭ, şi renegaţii armeno-jidanĭ s'au muiatŭ. Investigarea decurge.« — u. —

—0—

Eraţii Sturmer, comersanţĭ de marfă de luxŭ în Focşanĭ, Moldova, au încetatŭ cu plăţile. Pasivulŭ lorŭ se ḑice că e de 80 de mii lei şi dênşii oferă creditorilorŭ numai 25 la sută.

—0—

Biserica Sf. Haralambie din Giurgiu, România, a fostŭ spartă în sĕptĕmâna trecută nóptea de nisce hoţĭ, carĭ au furatŭ mai multe obiecte de argintŭ, precum crucĭ, potire ş. a. Parchetulŭ îi urmăresce.

—0—

Ploile torenţiale ce au căḑutŭ în România au făcutŭ marĭ stricăciunĭ căilorŭ de comunicaţiune în mai multe părţĭ ale ţĕrii

—0—

Stolurile de lăcuste apĕrute în Dobrogea au fostŭ atâtŭ de marĭ, încâtŭ la începutulŭ stirpirei lorŭ, se ucidéu pe ḑi câte 90—100 de baniţe (mĕsură ca de 2 ferdele.)

—0—

In nóptea de 12—13 corentŭ a arsŭ fabrica de spirtŭ dela Drăcşanĭ, judeţulŭ Botoşanĭ. Pagubele suntŭ fórte marĭ.

Actŭ de violenţă alŭ Olahilorŭ.

Sub acestŭ titlu publică „Ellenzék" următórea scire sensaţională:

»Ni se scrie că în 18 Iuniu curentŭ **unŭ detaşamentŭ de trupe valahe** (vrea sĕ ḑică române) **sub comanda unui oficerŭ superiorŭ** au năvălitŭ asupra teritorului aparţinĕtorŭ comunei Papolţa, numitŭ munţii Brăscuiu micŭ şi mare, teritoriu situatŭ la o bună distanţă de graniţă, şi **au gonitŭ cu puterea armată** de acolo 400 de oi ale locuitorului din Breţcu cu numele Bencze şi ale lui Stefanŭ Şorbanŭ din Covasna şi patru boi ai lui Bogyo Iosifŭ, susţinêndŭ că acelŭ locŭ este teritoriu românescŭ; mai departe au legatŭ şi au têrîtŭ de acolo mai mulţĭ strugarĭ vescĭ de site.«

La acéstă scire observă fóia numită următórele:

„Ce ḑice la tóte aceste legaţiunea nóstră din Bucurescĭ şi oficiulŭ de esterne din Viena? Orĭ dóră aceste autorităţĭ nu veghiază decâtŭ numai asupra neviolabilităţii teritoriului austriacŭ?

Deşiu, la 24 Iuniu 1885.

(Filiala cultur-egyletului şi Evreii. — Scóla israelită din Deşiu. — Apelulŭ pentru cultur-egylet şi opiniunea unei Românce. — Teatrulŭ maghiarŭ din Deşiu. — Calea ferată Deşiu-Bistriţa şi economii românĭ).

Pe aicĭ de câte-va ḑile plouă. A încetatŭ aşadară fierbinţéla temperaturei şi deodată cu ea a mai scăḑutŭ cu câteva grade şi parocsismulŭ societăţii maghiare în lucrarea de maghiarisare. Se puse la cale înfiinţarea unei filiale a cultur-egyletului din Cluşiu. Mare rolŭ jócă pe têrêmulŭ acesta unŭ jidanŭ, carele fiindŭ patriotŭ bunŭ (după conceptulŭ celŭ mai nou de patriotismŭ maghiarŭ) îşĭ póte eserţa meseria de »Winkel-Advocat«, fără a i-se cere diploma de doctoratŭ séu censura advocaţială. Acesta adună pe toţĭ percinaţii şi mai civilisaţii sĕ sprijinéscă cu „éljenurĭ« pe micii tiranĭ, ca sĕ priméscă apoi ca recompensă pentru semnele de patriotismŭ ceea ce caută jidanulŭ în tóte lucrările lui: „banĭ«. Şi s'o spunemŭ dreptŭ, jidanii se sciu folosi de minune de slăbiciunile şoviniştilorŭ maghiarĭ. Ei învaţă limba maghiară, se botéză cu nume maghiare, se arată cu mânĭ cu picióre cei mai bunĭ sprijinitorĭ ai ideei de statŭ maghiarŭ şi-şĭ câştigă întru atâta încrederea şi iubirea fruntaşilorŭ naţiunei maghiare, încâtŭ aceştia punŭ în posturĭ cardinale funcţionarĭ jidanĭ, carĭ ca şi nisce protectorĭ naturalĭ ai celorŭ de-o rassă, la rêndulŭ lorŭ, împlu apoi oficiele subalterne cu astuţii fii ai lui Israilŭ. Poporulŭ odată urgisitŭ de tótă lumea, a ajunsŭ a fi éraşĭ poporulŭ celŭ alesŭ şi acésta cu deosebire în Ungaria, unde mâna alianţei israelite în frunte cu baronulŭ Rothschild ţine cumpĕna creditului publicŭ, şi prin ḑiarele cele mai marĭ şi acreditate dirige opiniunea publică.

Până unde ajunge bunăvoinţa celorŭ dela putere faţă cu „bunii patrioţĭ« jidanĭ se póte vedé de acolo, că le ridică scóle frumóse din materialŭ solidŭ, le plătescŭ învĕţătorii cu câte 400—500 fl. şi le îmbracă copii de scólă mai sĕrmanĭ cu vestminte şi îi provĕdŭ cu cărţĭ şi recvisite scolastice.

Aşa aicĭ în Deşiu jidanii au o scólă (Izraelita községi népiskola) cu doi învĕţătorĭ bine salariaţĭ. Scóla ca edificiu întrece pe multe scóle proprie maghiare. Dar ce ḑicŭ? Scóla civilă de fete nicĭ nu are edificiulŭ sĕu propriu, ci se ţine în edificiu închiriatŭ, pe când de comunitatea israelită s'a îngrijitŭ comuna orăşenéscă şi a provĕḑut'o cu o scólă, care póte servi ca esemplu.

Astfelŭ sciu sectarii lui Moise sĕ esploateze situaţiunea. Astăḑĭ ei suntŭ cei mai marĭ Ungurĭ, căcĭ aşa le merge bine pungei lorŭ. Mâne.... cum va suflă vêntu'ŭ. Astăḑĭ ei suntŭ primipilii ideei de statŭ maghiarŭ, căcĭ tragŭ folosŭ din acésta, căcĭ suntŭ mai favorţĭ şi mai pe dreptŭ judecaţĭ, decâtŭ naţiunile nemaghiare. Ba încă încrederea lorŭ a ajunsŭ la aşa mare gradŭ, încâtŭ sĕ te iai pe sémă când vorbescĭ cu ei, căcĭ îndată ce scapĭ o vorbă de glumă, te ameninţă că te vorŭ dă pe mâna fişpanului, a protectorului lorŭ.

Cu ajutorulŭ perciunaţilorŭ aşadară se întemeiază aicĭ o filială, care are sĕ lucre pe tóte terenele, după cum îmĭ mărturisi unŭ jidanŭ mai ḑilele aceste. Comitetulŭ se compune aşa, ca sĕ fiă representate tóte clasele. Activitatea pentru a realisá acéstă filială o desvóltă mai multŭ după culise. Vre-o lucrare mai la lumină nu s'a făcutŭ, decâtŭ că s'a adresatŭ învitare şi multorŭ persóne de naţiune română şi încă din starea plugarilorŭ, ca sĕ participe la adunarea din 16 l. c. Acuşĭ ne aşteptămŭ la o deputaţiune, care sĕ ne vină la casă şi sĕ ne céră sprijinulŭ materialŭ. »Lasă-i sĕ vină« — ḑise o démnă Româncă — »i voiu întrebá, că ce scopŭ urmăresce societatea lorŭ, şi sĕ-mĭ arate satutele. Şi décă îmĭ vorŭ rĕspunde că scopurĭ de cultură urmărescŭ, atuncĭ şi eu la rêndulŭ meu le voiu arĕtă statutele „Asociaţiunei transilvane« şi le voiu ḑice: Écă şi acésta urmăresce scopŭ culturalŭ. Şi veţĭ fi de unŭ acordŭ cu mine, când ca femeiă cu sêmţêmêntŭ nobilŭ vĕ voiu descoperi, că prisosulŭ din averea mea trebue sĕ-lŭ dau unei societăţĭ, care promovéză cultura poporului meu şi nu mĕ lasă nicĭ mintea nicĭ inima sĕ-mĭ dau fileriulŭ unei societăţĭ, alŭ cărei scopŭ nu este curatŭ culturalŭ. Ce aţĭ ḑice óre Domniele Vóstre, când eu şi cu alte femei Române aşŭ veni la casa D-Vóstrĕ şi v'amŭ cere ajutorŭ în scopulŭ Asociaţiunei române transilvane?!« Bravo femeiă Română, i-amŭ ḑisŭ, şi mi-amŭ urmatŭ calea.

Ca ceva nou din vestitulŭ nostru Deşiu mai potŭ înşira în cronică, că s'a pusŭ fundamentulŭ teatrului maghiarŭ şi lucrarea se urméză cu multă diliginţă. De asemenea se lucréză la linia călei ferate cătră Bistriţa cu mare activitate.

Şi fiindcă vorbescŭ de calea ferată sĕ-mĭ descoperŭ şi D-vóstrĕ d-le Redactorŭ nedumerirea. Eu aşa ţineam până mai dêunăḑĭ, că statulŭ în schimbulŭ nenumĕratelorŭ sarcinĭ şi dărĭ cu multe numirĭ, e datorŭ sĕ asigurleze poporaţiunei şi sĕ-i apere proprietatea imobilă de încălcare şi décă cineva are poftă de a înstrăină proprietatea cuiva séu îlŭ vatămă în posesiunea averei, atuncĭ sĕ pórte grijă de despăgubirea proprietarului.

Pe aicĭ se pare însĕ, că cetăţênulŭ are numai sarcinĭ de purtatŭ, éră binefacerile statului şi scutulŭ lui nu se simţescŭ. Se scie că calea ferată cătră Bistriţă se face de unŭ consorţiu pe acţiunĭ. Acestŭ consorţiu a încredinţat'o la doi întreprinḑătorĭ, carĭ cu inginerii lorŭ au începutŭ lucrarea mĕsurândŭ şi tăindŭ crucişŭ şi curmeḑişŭ locurile cele mai bine şi mănóse ale locuitorilorŭ din satele situate pe valea Someşului, Şielui şi a Bistriţei, fără însĕ de a întreba cineva pe proprietarii locurilorŭ, cum vorŭ da loculŭ, cu ce preţŭ jugĕrulŭ, cum socotimŭ cu mintea nóstră că ar fi trebuitŭ sĕ se urmeze. Ba fiindcă calea ferată trece prin ţarinĭ, s'a făcutŭ daună în bucate, holde de grâu şi de cucuruzŭ. Până acuma însĕ n'a primitŭ nimenĭ vre-o rebonificare a daunei suferite.

După-ce timpulŭ este criticŭ şi bietulŭ economŭ nu póte face nicĭ banii pentru acoperirea dărei, cum sĕ mai pórte elŭ procesŭ pentru plătirea pĕmêntului sĕu şi a bucatelorŭ călcate de lucrătorii călei ferate. Şi la acésta i sfătuesce unŭ domnŭ advocatŭ alŭ călei someşane*)

Sĕrmanŭ economŭ, talpa ţĕrii, cum ai ajunsŭ de batjocură, tu şi averea ta! *Constantulŭ.*

SOCIETATEA „TRANSILVANIA"

Acéstă societate avêndŭ vacantŭ unŭ stipendiu în sumă de una-mie-şése-sute lei anualŭ, cu începere dela 1 Octomvre 1885 înainte, se aduce la cunoscinţa doritorilorŭ d'a-lŭ obţiné, că se publică concursŭ pentru ocuparea lui.

*) Datoria nu numai a unuia, ci a tuturorŭ Românilorŭ luminaţĭ din comitatulŭ Solnocŭ-Dobâca este de-a sări în ajutorulŭ bieţilorŭ economĭ neesperţĭ, cu sfatulŭ şi cu fapta. Red.

Acestŭ stipendiu este destinatŭ pentru studiulŭ medicinei la universitatea din Viena. Suntŭ admişĭ la concursŭ numai tinerĭ românĭ din ţĕrile de peste Carpaţĭ.

Doritorii d'a-lŭ ocupa vorŭ înainta cererile lor înscrisŭ, către »comitetulŭ societăţii Transilvania, în Bucurescĭ, strada Planteloru No. 24«, celŭ multŭ până la 1 Septemvre stilŭ nou a. c., şi le vorŭ însoţi de următórele acte:

1. Certificatŭ de botezŭ; 2. Certificatŭ că a terminatŭ liceulŭ şi că a depusŭ bacalaureatulŭ (maturitatea); 3. Certificatŭ de paupertate; 4. Sĕ ia îndatorirea a se conforma dorinţii esprimată prin art. 4 din statute, d'a 'şi aplica cunoscinţele în partea locului, şi în fine a 5-a Sĕ 'şi ia îndatorirea ca în termenii prevĕḑuţĭ în programa facultăţii de medicină sĕ 'şi facă neapĕratŭ esamenile. Neîndeplinirea acestei îndatorirĭ atrage dupe sine pierderea stipendiului.

Potŭ concura atâtŭ studenţi începĕtorĭ câtŭ şi cei mai înaintaţĭ în studiulŭ medicinei.

NB. Onor. redacţiunĭ ale ḑiarelorŭ române, cu deosebire cele de peste Carpaţĭ, suntŭ rugate sĕ binevoiéscă a reproduce presenta publicaţiune de concursŭ.

Preşedintele societăţi: **Gener. G. Adrianu.**

Secretarŭ: *D. Precup.*

O convorbire cu representanţii presei unguresci.

Huniădóra, 12 Iuniu 1885.

Cum e de a se interpeta dechiaraţiunea primului ministru ungurescŭ Tisza, dată în parlamentŭ la interpelarea deputaţilorŭ naţionalĭ, despre libertatea popórelorŭ nemaghiare din statulŭ maghiarŭ, o spunŭ agenţii sĕi politicĭ, şi cine nu o cunósce pe deplinŭ se pote convinge din casulŭ următorŭ:

De când s'au început reparările la Castelulŭ lui Ioan Corvinŭ şi s'a construitŭ o fabrică de ferŭ în Huniădóră, suntemŭ fórte desŭ onoraţĭ de cercetătorii străinĭ. Unii vinŭ din interesŭ istoricŭ, ca sĕ védă castelulŭ şi sĕ admire şi aḑĭ, până la ce gradŭ a fostŭ încă pe acelŭ timpŭ desvoltată architectura; alţii ca sĕ privéscă în susŭ la coşercele de ferŭ carĭ sbóră pe sêrmă peste vălĭ adêncĭ de 40—60 metri, ducêndŭ meterialŭ pentru fabrica de ferŭ, care încă e adjustată bine cu turbine după sistemulŭ celŭ mai nou, încâtŭ pe terenulŭ sciinţei au ce scruta şi admira şi unii şi alţii. Dér între acei mulţĭ cercetătorĭ, vinŭ şi unii fanaticĭ cu idea de statŭ maghiarŭ în proţapŭ, carĭ nu vĕdŭ în jurulŭ Huniădórei alta, decâtŭ lemne şi petrii maghiare.

Astfelŭ pe ḑiua de 29 Maiu a. c., fiindŭ invitaţĭ representanţii presei din Budapesta, dupĕ cum se vorbesce, din partea consilierului ministerialŭ, care a condusŭ lucrările la fabrică, ca sĕ 'şĭ dea presa verdictulŭ asupra opului sĕu, au şi sositŭ în aceiaşĭ ḑi la 10 óre cu unŭ trenŭ separatŭ unŭ numĕrŭ de vr'o 30—35 indiviḑĭ; din Deva au fostŭ însoţiţĭ de inspectorulŭ reg. de scóle Rethi şi de unii profesorĭ de acolo, la Huniădóra i-a aşteptatŭ inteliginţa invitată de primarulŭ din locŭ. După sosire, d-lŭ consilierŭ i-a întêmpinatŭ cu o vorbire scurtă, de unde, după programa statorită, au inceputŭ a visita fabrica, castelulŭ etc.

Curiositatea m'a dusŭ şi pe mine ca sĕ vĕdŭ pe representanţii presei din Pesta, şi alăturându-mĕ la conductŭ, fisionomiile străinilorŭ au escitatŭ o impresiune curiósă în mine, şi dupĕ o scurtă cercetare am afllatŭ, că cu puţină escepţiune mai toţĭ erau »néoşĭ maghiarĭ«, deşi fără perciunĭ. Atuncĭ am meditatŭ puţinŭ şi am ḑisŭ: săracă presă maghiară, pe a cui mânĭ ai ajunsŭ sĕ te dirigeze!

Dér ce sĕ veḑĭ, pe drumulŭ ce duce la castelŭ, doi străinĭ luase între sine pe unŭ Românŭ cu care începuse unŭ discursŭ cam înfocatŭ. Apropiându-mĕ de ei, am auḑitŭ pre unulŭ ḑicêndŭ: — Domnulŭ meu, pentru ce totŭ agitéză Românii contra Ungurilorŭ? căruia rĕspunḑendui Românulŭ ḑise: — Se vede că d-vóstră în Pesta sunteţĭ într'unŭ modŭ tare sinistru informaţĭ despre poporulŭ românŭ. Poporulŭ românŭ nu agitéză contra nimĕrui, ci 'şĭ caută de afacerile şi greutăţile sale ne mai suportabile, dér denunţianţii nu 'i dau pace, pentru că denunţările sub sistemulŭ actualŭ au ajunsŭ la ordinea ḑilei, aşa încâtŭ la noi în Ardealŭ cine nu scie arăta pre-unŭ agitatorŭ românŭ orĭ sasŭ, nu póte trece de patriotŭ bunŭ şi fără de acea măiestriă, numai cu greu póte ajunge la vre unŭ osŭ de rosŭ. Pentru aceea d-vóstră cei din Pesta, carĭ nu ne cunósceţĭ împrejurările în care trăimŭ noi, credeţĭ tóte secăturile câte vĕ vinŭ la urechĭ, dér ca ḑiariştĭ carĭ formaţĭ opiniunea publică în ţeră, ar trebui sĕ nu vĕ basaţĭ numai pe denunţărĭ simple ci şi pe fapte, şi décă în faptă nu puteţĭ dovedi agitărĭ, atuncĭ cu nedreptŭ timbraţĭ poporulŭ românŭ de agitatorŭ. — Ajunge că Românii (oláhii) nu vréu sĕ recunóscă supremaţia maghiară, replică néoşulŭ Ungurŭ. — O recunoscŭ, însĕ numai pe lângă egala îndreptăţire, fŭ rĕspunsulŭ. — De egală îndreptăţire nu mai póte fi vorbă, ci ar trebui sĕ recunóscă că numai prin supremaţia maghiară se póte întări statulŭ dela care şi Românii ar putea trage marĭ folóse (vedemŭ folósele).

Alŭ doilea: am înţelesŭ pe drumŭ venindŭ, că în Răcăşdia (Ráhosd), comună purŭ sĕcuiéscă, locuitoriĭ calvinĭ întru atâta s'au românisatŭ (anyira elolálhosattak), încâtŭ mai numai scie nimenea unguresce, de asemenea în Pestişŭ şi în Christurŭ.

— Colonii de Sĕcui nu a adusŭ nimenĭ în ţinutulŭ acesta şi reformaţii despre carĭ vorbescĭ d-ta nu au fostŭ niciodată maghiarĭ, ci mai toţĭ Românĭ, şi numai pe timpulŭ reformaţiei au trecutŭ la calvinismŭ, cu deosebire în comuna Racaşdia, care aḑĭ e aprópe tótă calvină; la anulŭ 1630 au avutŭ Românii unŭ preotŭ localŭ cu numele »Popa Moise,« ceea ce-ţĭ potŭ documenta cu documentŭ autenticŭ. Dela acelŭ timpŭ, nu sciu, póte vorŭ sci alţii mai bine, mai avut-au Românii acolo preotŭ localŭ orĭ ba.

La acestea replică străinulŭ: — Nu credŭ că marele patriotŭ maghiarŭ Ioanŭ Huniadi sĕ nu fi adusŭ în părţile acestea Sĕcui. — Ioanŭ Huniadi a fostŭ Românŭ, şi n'a putută prevedé fanatismulŭ de aḑĭ, şi póte că nicĭ n'a avutŭ lipsă de Sĕcui, căcĭ s'a servitŭ destulŭ de bine şi numai cu Românii sĕi. — Cum poţĭ ḑice D-ta, că Ioanŭ Huniadi a fostŭ Românŭ şi nu Ungurŭ? — Eu nu o ḑicŭ dela mine, numai susţinŭ părerea tuturorŭ istoricilorŭ inparţialĭ. Apoi ce e mai multŭ, că şi poporulă din jurulŭ acesta încă scie din tradiţiune, că pe Tata lui Ionŭ Huniadi l'a chematŭ »Voicu,« ér mamă-sa a fostŭ fata Cantorelui românŭ din Telugŭ, o comună în apropierea Huniădórei.

— Dar ce cugetĭ Domnule, sucede-ne-va maghiarisarea — După părerea mea nicĭ odată! — De ce? — Pentru că décă nu v'a succesŭ înainte cu 100 de anĭ, când idea de naţionalitate nu era aşa desvoltată, acuma cu atâta mai puţinŭ va succede, când şi în celŭ mai din urmă opincarŭ e desvoltată. — Şi cine a desvoltat'o în poporŭ în aşa gradŭ mare? Idea de statŭ maghiarŭ, şi-o va desvolta o cu timpulŭ şi mai tare »Kultur egyletulŭ din Cluşiu«, pentrucă acţiunea produce reacţiune.

— Mi-ar plăcea sĕ sciu, pentru ce nu vreau Românii sĕ se maghiariseze? — Pentru că fiesce care doresce sĕ rĕmână şi sĕ móră ca ceea ce! — Totuşĭ d. Rethinspectorulŭ de şcóle a făcutŭ marĭ progrese pe aicĭ, după cum seafirmă? — Progresele nu-mĭ suntŭ cunoscute, dér şcolĭ a înfiinţatŭ destule, apoi e uşorŭ a înfinţa şcolĭ când ai visteria statului la mână. — Sperămŭ că Românii nu vorŭ fi aşa dirjĭ ca Croaţii! — Eu nu potŭ ḑice că Croaţii sŭ dirjĭ, dér naţiunea, care nu dă semne de viaţă, trebue sĕ piară.

După acestea, celŭ dintêiu domnŭ care se ḑice că ar fi redactorŭ, nesimţindu-se tocmai bine din cele auḑite a începutŭ a vorbi mai francŭ ḑicêndŭ: »Eu, décă aşŭ fi ministru, aşŭ maghiarisa pe nemaghiarĭ cu forţa, ,sic volo sic jubeo«; până acum am cercatŭ totŭ numai cu buna şi nu ne-a succesŭ, de acum înainte însĕ vom maghiarisa cu forţa.« După aceste s'au despărţitŭ unii de alţii.

Uniădorénulŭ.

DIVERSE.

Torturĭ jidovescĭ. — Cetimŭ în »Naţiunea:« Se totŭ plângŭ jidanii nostri de maltratărĭ ce ar fi suferindŭ din partea Românilorŭ; ţipetele ce ei scotŭ asurḑescŭ urechile tuturorŭ, şi lumea înspăimêntată, se întrébă cu îngrijire dacă nu cumva România ar fi devenitŭ unŭ locŭ de suplicu pentru némurile de altă limbă şi de altă religiă. De multe orĭ amŭ cerutŭ autorităţilorŭ ca, dovedindu-se de adevĕrate acele denunţărĭ, făptuitorii sĕ fie pedepsiţĭ cu totă asprimea, căcĭ nu înţelegemŭ ca necreştinii sĕ fie maltrataţĭ, fără ca maltratorii sĕ fie loviţĭ de lege. Cu aceeaşĭ stăruinţă însĕ ceremŭ ca şi necreştinii, când comitŭ ei asemenea torturĭ, sĕ fie pedepsiţĭ. Şi torturile ce le relatéză unŭ corespondentŭ din Botoşanĭ alŭ unui confrate suntŭ îngrozitóre. Iacă, în adevĕrŭ, ce citimŭ în acea corespondenţă: „La 13 Maĭ, cre dinciosulŭ arendaşului moşiei Roşeanĭ, Haimŭ Costiner, anume Leizer Şafler, a săvĕrşitŭ o crimă care te înspaimântă prin sĕlbătăcimea ei. Femeia Maria, soţia lui Nicolae Pintili, din Roşeanĭ, păştea vitele pe imaşŭ, lângă hambarele boerescĭ. Ómenii din satulŭ Roşeanĭ se învoiseră cu arendaşulŭ ca sĕ-şĭ pască vitele acolo; acéstă temeiă păştea vitele după învoiala ce făcuse bărbatulŭ sĕu cu arendaşulŭ. Şafler, când a vĕḑut-o păscândŭ vitele acolo, nu şi-a datŭ ostenéla de a vedea dacă este din cei învoiţĭ şi, împreună cu soţia sa şi doi servitorĭ, a prins'o, a trântit'o josŭ şi după ce a bătut-o în modulŭ celŭ mai barbarŭ, călcându o cu piciórele, a trântit-o de pĕrŭ într'unŭ hambarŭ şi spre a-şĭ corona opera a desbrăcat-o de haine şi a uns-o cu păcură pe corpŭ şi pe faţă. Isprăvindŭ acésta, a scos'o afară şi a aprinsŭ unŭ chibritŭ ca sĕ-i dea focŭ, care însĕ s'a stinsŭ de vêntŭ. Norocululŭ femeiei a fostŭ, că criminalulŭ nu prevĕḑuse sĕ ia mai multe chibriturĭ cu elŭ, şi astfelŭ femeea, scăpândŭ din mânile lorŭ, fugi în satŭ, unde consătenii sĕi vĕḑêndu-o în aceea stare s'au speriatŭ înainte de a-i veni în ajutorŭ. Autorităţile imediatŭ au şi început urmărirea. Femeea este greu bolnavă. — Visum et repertum alŭ medicului o declară incapabilă a mai putea munci din causa unei bóle mentale ce a căpătatŭ din tortură şi spaimă. Criminalulŭ a dispărutŭ; afacerea se află la parchetŭ.«

***

Cum devine cineva avutŭ. — D. Peter Cooper din Newyork, care nu de multŭ şi-a serbatŭ a 90-a aniversară a naşterei sale, de bucuriă a trimisŭ directorilorŭ institutului Cooper, fondatŭ de dênsu, 100,000 dolarĭ spre a putea acoperi cheltuielile necesare pentru mărirea departamentului de arte şi şcinţe. D. Cooper a datŭ până acum 2,100,000 dolarĭ sĕu 10,500,000 francĭ pentru scopurĭ de educaţiune, aparate, bibliotecă, etc. La ḑiua aniversară a naşterei acestui bărbatŭ rarŭ, au fostŭ festivităţĭ marĭ atâtŭ în institutulŭ Cooper, câtŭ şi în locuinţa jubilarului. La întrebarea, cum a ajunsŭ aşa bogatŭ, bĕtrânulŭ ḑise: „Mai ântêiu am învĕţatŭ trei meserii, fabricarea de bere, construirea de trăsurĭ şi maşine. Când am trecutŭ de 21 anĭ câştigamŭ pe ḑi unŭ dolarŭ 50 centime şi eram 'în stare a pune ceva la o parte. In timpŭ de trei anĭ amŭ lucratŭ la fórfecĭ; mai târḑiu mi-am cumpĕratŭ patenta şi am fabricatŭ fórfecĭ pe socotéla mea; acésta a fostŭ înainte de rĕsboiulŭ din 1812. Atuncĭ mi-am mĕritŭ atelierulŭ şi mi-am propusŭ a nu face nicĭ odată datorii şi nu'mĭ potŭ aduce aminte, sĕ nu fi fostŭ în stare vreodată de a'mĭ îndeplinĭ angajamentele. Nu cheltuiam nicĭ odată banĭ înainte de a'i fi agonisitŭ. N'am scontatŭ nicĭ odată polţe. La mine era regulă de a plăti îndată şi nu credŭ sĕ fi venitŭ la mine cineva pentru banĭ, fără sĕ'lŭ fi achitatŭ imediatŭ. Cată sĕ mai adaugŭ, că fiecare dolarŭ l'am agonisitŭ prin muncă şi nu prin speculaţiă.“

***

O bună păcălélă. — Princesa Paulina Metternich, fiind la o serată într'unŭ salonŭ din Viena, perdù ḑilele trecute unulŭ din dinţii sĕi falşĭ. Cum gentila princesă e fórte francă, dênsa nu ţinù lucrulŭ secretŭ. Dintele fù căutatŭ peste totŭ, tóte mobilele fură mişcate din locu'lŭ lorŭ, covórele fură scuturate. Totulŭ însă în zadar. Câte-va ḑile după aceea, princesa primì unŭ pachetŭ cu o scrisóre fórte amabilă, în care i se spunea că i se trimite dintele pierdutŭ. Pachetulŭ conţinea, în adevĕrŭ, unŭ dinte, dar unŭ dinte... de bou. Cu tóte că scrisórea era anonimă, princesa recunoscù de unde venia şi scrise expeditorului rĕspunsulŭ următorŭ: »Şciamŭ că aveţĭ pentru mine multă amiciţiă, dar nu credeamŭ niciodată că veţĭ ajunge cu devotamentulŭ pentru mine până a vĕ scóte unŭ dinte pentru a mi'lŭ trimite.« Vĕ puteţĭ închipui mutra ce a făcutŭ anonimulŭ expeditorŭ.

***

Greutatea d-lui de Bismarck. — D. de Bismarck a luatŭ obiceiulŭ d'a se cântări în fiecare anŭ, în momentulŭ când îşĭ începe cura la Kissingen. Écă resultatele acestei statisticĭ: în 1874, 207 livre; în 1876, 219; în 1877, 230; în 1878, 243; în 1879, 247; în 1880, 237; în 1881, 232; în 1882, 202; în 1883, 205.

BIBLIOGRAFIA.

Convorbirĭ literare, apare la 1-iu a fiecărei lunĭ sub direcţiunea lui Iacob Negruzzi. Sumarulŭ Nrului 3 apărutŭ la 1 Iunie 1885: N. Gane: »Ura din copilăriă« (nuvelă). — V. Alexandri: »Ovidiu«, piesă în 4 acte (act. 3-lea). — D. Onciul: »Dare de sémă critică« despre »Teoria lui Roesler, Studii asupra stăruinţii Românilorŭ în Dacia Traiană, de A. D. Xenopol«, (urmare). — Ciru Oeconom: »Petre Carabete« (poesiă). — M. Pompiliu: „Ultimulŭ Dor« (poesiă). — Serbarea scolară dela Iaşĭ. — Victor Hugo. — Corespondenţă. — Bibliografiĭ. — Direcţia: Strada Romană, 25. Editura şi Administraţia stabilimentului graficŭ Socecŭ şi Teclu. Bucurescĭ, Strada Berzii 96.

Vasile Alexandri: Opere complete (vol. IX). *Poesii* (vol. III). Legende nouĕ. — Ostaşii noştri. Editura librăriei Socecŭ şi Comp. Bucurescĭ, Calea Victoriei 7, 1880. Preţulŭ volumului III Poesii 4 lei.

George Marianŭ: După Despărţeniă, piesă în trei acte. Editura Librăriei Socecŭ şi Comp. Bucurescĭ, Calea Victoriei 7, 1884. Preţulŭ 2 lei 50 banĭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 27 Iuniu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	99 20
Rentă de hârtiă 5%	92.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148 10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	123 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108.75
Bonurĭ rurale ungare	102 50
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	101.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.50
Bonurĭ rurale transilvane	101.30
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98 25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	117.—
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	119.50
Renta de hărtiă austriacă	82.50
Renta de arg. austr.	83.15
Renta de aurŭ austr.	108 10
Losurile din 1860	139 —
Acțiunile băncei austro-ungare	858 —
Act. băncei de creditŭ ung.	285.50
Act. băncei de creditŭ austr.	286.60
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.87
Napoleon-d'orĭ	9.85½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.—
Londra 10 Livres sterlinge	124.20

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 15 Iuniu st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	89	89
Renta rom. amort. (5%)	93	93½
» convert. (6%)	89	90
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	104½	104½
» " " (5%)	87¾	88½
» » urban (7%)	101½	102½
» » » (6%)	94	95
» » » (5%)	86	87
Banca națională a României	1260	1280
Ac. de asig. Dacia-Rom.	292	295
« » » Națională	235	238
Aurŭ	9.50(%)	10.50%
Bancnote austriace contra aurŭ	2.02	2.04

Cursulu pieței Brașovu

din 29 Iuniu st. v. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.94	Vênd.	8.95
Argint românesc	»	8.80	»	8.85
Napoleon-d'orĭ	»	9.85	»	9.87
Lire turcescĭ	»	11.10	»	11.15
Imperialĭ	»	10.10	»	10.15
Galbenĭ	»	5.80	»	5.84
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.50	»	125.50
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoí a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Beiŭ, Vodă, Domnŭ

ROMANŬ ISTORICŬ

de *Theochar Alexi.*

Apare în broșurĭ à 20 crucerĭ, 50 banĭ una cu ilustrațiunĭ originale.

Romanulŭ va fi completŭ cu 34 broșurĭ.

Orĭ ce librarŭ, colportorŭ, legătorŭ de cărțĭ etc. este gata a procura aceste broșurĭ franco, duse la casele onor. cetitorŭ.

Acéstă scriere este unică în tótă literatura română, căcĭ în ădevĕrŭ nu posedămŭ nicĭ unŭ romanŭ originalŭ coprindĕndŭ peste 1000 de paginĭ din care, nicĭ una nu este lipsită de interesŭ pentru orĭ ce cetitorŭ.

O variațiune bogată, precum nu oferă nicĭ unulŭ din romanele traduse, apoi interesulŭ ce nĭ sĕ excită pentru faptele istorice, preface lectura acestui romanŭ în o adevĕrată plăcere, în unŭ bogatŭ isvorŭ nu numai de distracțiune ci și de instrucțiune.

Textulŭ romanului este însoțitŭ de ilustrațiunĭ, care și aceste sunt originale, compuse de unŭ artistŭ anume pentru acéstă scriere. Ea cuprinde istoria României, începĕndŭ cu fanariotulŭ Caragea, trecĕndŭ la revoluțiunea eteriĭ grecescĭ și a lui Tudorŭ Vladimirescu, a căruĭ viéță, fapte și mórte tragică sunt cu de amĕnuntulŭ descrise, atinge revoluțiunea dela 1848, tractéză pe largŭ Domnia luĭ Cuza, dândŭ unŭ tablou amenunțitŭ despre acea epocă și încheiă cu alegerea luĭ Carolŭ de Hohenzollern.

Firulŭ, pe care sĕ înșiră aceste tablourĭ istorice, sĕ compune din unŭ sujetŭ sensaționalŭ în tótă puterea cuvêntului. — Unŭ tată, perḑêndŭ zestrea ficeĭ sale, într'o scenă, unde acésta o reclamă dela elŭ, îșĭ ese din fire și o lovesce de mórte. Pentru a scăpa de pedépsa legiĭ, o târesce în grădină, unde îĭ taie capulŭ, îngropându-lŭ, pentru a face sĕ créḑă lumea, că cadavrulŭ fără capŭ, este alŭ alteĭ persóne. Cu tóte astea sĕ vede silitŭ a mărturisi faptulŭ și este condamnatŭ la muncă silnică. După câtva timpŭ sĕ descoperă că.... dar cine voiesce a sci ce se descoperă, citéscă romanulŭ, unde va găsi cu ce sĕ-șĭ ațițe, ș'apoi cu ce sĕ-șĭ astêmpere curiositatea.

Cine-șĭ procură întregulŭ opŭ de-a-dreptulŭ dela tipografia editóre plătindu-lŭ de-o dată înainte, sĕ va profita de economisirea portuluĭ adică va avea sĕ trimétă numai câte 15 crucerĭ de broșură séu pentru **34 broșurĭ 5 floriniĭ.**

Tipografia Alexi,

BRAȘOVŬ.

Tóte administrațiunile ḑiarelorŭ românescĭ sunt rugate a ne face ofertă pentru publicarea acestui anunțŭ.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a căleĭ ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
Predealŭ (	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
Brașovŭ (	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10.29	1.30	8 0	—
Sighișóra (	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.48	—
Copșa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10 23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5 58	12.59	—
Clușiu (	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mezŏ-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.05
Oradia-mare (	10.51	9.18	10.57	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 53	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10 50	—
Viena (	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4	7.29	9.11	11.49
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2.11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.31	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.48	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.35	6.24	—
Clușiu (	—	10 01	5.05	6.43	—
Clușiu (	12 05	10.16	—	7 03	—
Apahida	12 31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
Cucerdea (	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12 57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12 36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.24	—	6.03	11.37
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
Brașovŭ (	—	5.3	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6 32	—	—	3.23
Predealŭ (	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.41

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vințulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10.23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
Szolnok (	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok (	11 02	3.44	11.40
Szolnok (	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7 53	6.95
Glogovațŭ	4.13	–	6.19
Gyorok	4 38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8 47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10 10	—	12.24
Șibotŭ	10 43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12 55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.16	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.5[illegible]

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2 54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6.49	9 33	5.[illegible]
Banița	7.27	10.14	6.0[illegible]
Crivadia	8.06	10 54	6 45
Pui	8.50	11 37	7.5[illegible]
Hațegŭ	9.31	12.17	8 0[illegible]
Streiu	10.16	12.58	8.4[illegible]
Simeria	10.53	1.35	9.15